

B.M.K. I.

111

OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár

R. 10. K. I.
111

(Folios.)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

R M K I.

111

B. de K. I.
111

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

R. A. K. T.

11

Trujillo

OSZK

OSZK - OSZK - OSZK

EGYSZEP HISTO-
RIA AZ PERSEIKIRALRVL XER-
XES neue, miképen reuidden időben el vezted
volt tizzet száz ezer emberc.

Cipar László

DEBRECENBE,
Nyomtatott Komlos Andras által.
Anno 1574.

P. 0. 21
231

2. A. K. T.
111

Feljes

Agy dolgok voltanak immar az világban, kikerül emlékeznünk sűkleg mi magunkban, hogy példákat vegyünk az változásokban, az mellick történnek nagy sok Országokban.

Innet meg érthettiük mi állapotunkat, mint kelljen tartanunk nag bodogfagókat, es ha variuk reiank gonoz berenczienket, mikoron iol lattiuk hatalmasságunkat.

Mennek es az földnek hatalmas Istene, minden allatoknak teremő mestere, cziudalarosságnak minden rendeloie, es az allatoknak hatarokoie szerze.

Immar ez vilagnak ideiet meg mondom, es vy ezrendőiet versekben be ironi, minden embereknek példaiul ki adom, hog ezekben vegiek ez az en tanacziom.

Rendel meg ercziok mindennek ereiet, ez világban Istennek el rendelefet, hatalmasságanak cziuda ből czielseget, mert felül halagia embernek elmeiet.

Vg arra ezünkben bent Illies propheta, az mint az nag Vristen neki meg mondotta, hat ezer ezrendő világ allapattia, es az vran többet lemit nem tartana.

Mikor az Vristen Adamot teremte, es az bodogfagsagban ütet helyhezrete, fogiatkozás nélkül do'gat el rendele, de parancziolattiat eleiben vete.

Fenitese ez lún akoron Adamnak, ha bantoia lenne parancziolattianak örök rabia lenne nag sőrniű halálnak, míg ez földön lenne nag niomorulagnak.

A ij

Azzal

2. A. K. T.
111

Feljes.

Azzal semit Adam atiank nem gondola, az meg
tiltet almat hamar be koppanra, melliet reya halla l,
stennek haragia, minden bodogfagar hamar u el ronra.

Tskellerellegben hogy meg nem marada, minden
fogiarkozast mi reyan hallita, lok niaualiasagot beteg
seget hozza, nag vezedelmeket lsdniu halalt ozta.

Iolleh az Christus neki igirtetek, az attia lstenul
valtsagra adatek, de az fogiarkozas el nem vetetneiek,
es dröke köztünk meg giökerczniek.

Sok valtozasoknak eleit halliatok, lstennek hatal-
mat vg meg gondolliatok, az emberek közdöt nag fo-
giarkozások, törtennek ez közbén nag niaualiasagok.

Meg lokasulanak Adamnak fiai, kik nag varasokat
kezdenek rakatni, es birodalmokat nag giorlan foglal-
ni, de gonossagokkal lsten bozontani.

On mely harmasagualuket mind el vezte, az hatal-
mas lste vizzel mind el vezte, Noet kegielmelen feler-
tek vifele, es nioleziad magaua barkaban meg menre.

Reyaiok tekente az hatalmas lsten, hogy laporod-
nanak meg alda kegielen, es az földnek lsinen meg al-
da kegielen, mert el nem veznenek tbe özdön vizben.

Tekencziük meg immar mint lokasulanak, Noe ma-
radeki mint laporodanak, kik ez világ lserent mind el
ozlatanak, es lantalan nieluck köztök larmazanak.

Az nieluck ertelme mi köztünk eg vala, es mind eg
mas lsaue niluan ertik vala, akkor egy nag tormot uk
kezienek vala, hol or minden nieluck el valtoznak vala

Las mind busulanak mikor eg mas sauat, senki nem
erheti eg mas akarattiat, el nem vegezhetek az Babi-
lon torniat, mert nem kertek vala lsten akarattiat.

Innet idestoua uk mind el ozlanak, ez vilag sekre-
ben mind el budosanak, erds varasokat kik hamar ra-
kanak, hamar orzagokat hozza foglalanak.

Az birodalomban sokan hatalmasok, lunek u kdsu-
lök igien nag Kiralyok, nag kazdag Czasarok es erds
hadnagiok, bantalan sok nepek rendit berrattasok.

Cziuda az lstennek melleges tanaczia, az emberek
kdsde valo itileti, kik meg nem erhetik teremdo allati,
Esaia, sent Pal ig aggiak erteni.

Vallion ki esmerre az u akarattiat, vagy kiuel kds-
lötte valaha tanacziat, azuag allatokon ha valhatra ka-
rat, mellierre giakran latta valaki tanacziat.

Nag bep peldakeppen iriak u feldile, mint az faza-
kának lok fele edinie, kiket mind eg sarbol czinal u fel-
sege, nemellier azokbol nag ektelenleges.

Chiak eggik sem tamado: arcuul u reiaia panazol-
kodassal utet pirongattia, hog illien kiczienien ily na-
giottamazra, sebben az vag iobban mire nem alkorna.

Tuggia az Vrsten mindennek oraiat, es u igazgat-
tia minden allapottiat, nemelieknek nezi gonoz bren-
czieiet, minemük legienek nezi nag sok bodegsagat.

Azaiandekoknak küldmbleget halliak, kiknek biro-
dalmat ozrogat iol lattiuk, kiket begenisegel latogat iol
tuggiuk, kiket nag felleget brenet u mondhattiuk.

Rolla gondom vāgion mint feiedelmeket, ir elő be-
zelliünk sok feiedelmeket, kiknek erőfleget adot ertel-
meket, ezek vtan oztengonoz szerenczietket.

Emlkezzel azért giakorta magadban, es semir ne
bizzal hatalmasságodban, mert meg senki nem volt se
les ez vilagban, kit bodognak montak mindendolgaibā

Giorlan az szerenczie el fordul előllünk, mely ennek
előtte senlik mi előttünk, mert hatalmassaga vāgion mi
felöllünk, de azért lstennek kel ebből engednünk.

Vallion ki volt nagj ob az Xerxes királnak, ki biro-
dalommal minden Kiralyoknak, nagj ob volt azkoron
minden Czazaroknal, kazdagb rettenetes minden Ki-
ralyoknal.

Senki nem oluashat anni historiāt, melyben talál-
hasson il hatalmas cziudar, bölcziek mint meg irtak az
nag Xerxes kiralt, ennek bodogsagat es niaualiasagat.

Tekencziük meg ezbe miczoda ez vilag, es ű benne
valo sántalan kazdaglag, minden hatalmassag kazdag-
lag kiralylag, mint szolgal mi nekünk ez fele bolödsag.

Vg meg esmerhettiük az Xerxes kiralyrul, vehe-
tünk ezt példakat hatalmassagarul, es az szerenczienek
tulaidonlagarul. bizoniosok leszünk tüzes nilairul.

Rettenetes vala minden nep:ek közdöt, cziudalaros
vala az duai közdöt, eg nag hadat szerze öt eztendö kö-
zdöt, hog bozuiat allia az Görögök közdöt.

Felnek vala tülle minden fele nep:ek, mert nag so-
kasagat latriak ű nepenek, ki nag terhe vala föld kerek-
segenek, es igien felelmes az Görög nep:eknek. Az

Az ű sok nepenek samat hog meg erczied, tizzer
szaz ezernek bator azt el higied, de földi ereie volt ez
cziaak vg vellied, enneküls vagion neki nepe higied.

Tengernek vizinis nag haralmassagat, tizzer szaz e-
zernek iriak ű haioiar, es az ű hadanak oly nag sokala-
gat, hog meg nem hallotta soha senki massat.

Ved ezedben immar mindenestül fogua, földön vi-
zen valo nepenek somaia, az mint Herodotus kõniuebē
be irta, de szaz es huzoni nioltz miliasnak mongia.

Minden miliasnak somaia ha meg erted, es renden-
kent űket nag bepen meg vered, mindenik somaia tiz
ezernek leled, it niluan meg erted ha ezedben vezed.

De harom ezerrel ket szaz huz emberrel, megis tőb-
nek iria enni samu nepnel, ki az miliasnak samanak
nem fele, mert annak felette tőb lezen ennuel.

Azert mindenestül fogua ig samlalom, deuen zer
szazezer nepnek en talalom, ket szaz nioltzuan ezer aztis
el nem hagiom, ig az egez sommat mindennek ki adom

Tuggia lsten samat egieb fele nepnek, kik vtanna
sioktak menni az seregnek, it ninczien meg sama azoni
ēbereknē, sem az giermekeknek sem hofmestereknek.

Mikor volna lata nepenek soksagat, akara mutaran
nag haralmassagat, hamar el indita minden fele hadat,
hog Gdrög orzagon allana bozzuiat.

O'y nag keuelfegben Xerxes kiraly vala, hog az fe-
nies napot seniegeti vala, az nag seles tengert meg te-
riti vala, sok magas hegiet földre vonat vala.

Rontani

Rakt.
174
Rontani kezdete sok erősegeket, es hiddal czinalni
seles tengereket, földön vizen valo az több seregeket,
kik haraztnak vala sok folio vizeket.

El vegetzte Isten mindennek ideiet, ebben meg en-
gedi mindennek erkücziet, es ú rendeli el minden se-
rencziet, vele egietemben halalat eletet.

Sok fele emberek vannak ez vilagban, kik fel su-
ualkodnak io szerencziekben, nem akarnak iarni ú hi-
uataliokban, ezek leznek hamar nag segien vallásban.

Felette nag cziudak akor törtémenek, kik nag ve-
zedelmet ielentnek Xerxesnek, de nem természeti az
vakmerőségnek, magat meg esmerhesse az keuelsegnek

Oh te vac szerenczie mire nem keduezel, az Xerxes
királnak kit mind te vezetel, nag ezer nepel meg ron-
tatal verettel, sok száz ezer nepel kit eleb viletel.

Rea rohananak mint Iustinus mongia, előzőr hat
száz nem setetleg vala, Leonides Kiraly Sparta nem-
ből vala, io nag ezer ember kiuel ekelsen vala.

Történek vizennis gonoz szerenczie, Temistocles
szalla nag gyorsan ellene, kiben Görögökken vala re-
mensege, es nag hamarlagual vele meg úrközek.

Vezedelmet lata Kiraly minden felől, es onnet el-
lepek noha meg segenült, Mardocheust hagia orogion
kipeben, neg száz ezer nepet vele segetsegül.

Nem kerüle vizha az czinalt hidakra, sem kazdag-
sagual az nag sok haiokra, hanem egy halaznak kiczin-
czionakara, rakadak egiedül es mine az parura.

Az

Az nag' seles világ kit be nem fog vala, egy kiczien
ezionakon erőssen fur vala, földkerekséginek ki nagy
kerti vala, mint eg' solga szinte v'g budosik vala.

Meg verek hadnagiat mardoniuszt giorfan, es le va-
gak neper az Gdrög orsagban, nag' sok kazdaglasi ef-
lenek predaban, es Kiraly budosek vizza Persiaban.

Egy fű solgaianak Artabanus neue, mely Kiraly
hazaban ciely be siete, es mind fiaival ör hamar meg
öle, illien niaualiason eletet vegeze.

Tellies ez vilagot ha mind meg keresed, es bezdet-
tül fogua vegig meg szemleled, cziak hiufagot talalz
ha ezedben vezed, sok niomorufagot hallaz ha meg
nezed.

Te leg bator ezesb az bölez Salamonnal, es ha le-
hetsegesb erősseb leg Samsonnal, sok birodalomal na-
g' job leg Sandornal, vegre niomorultab lehecz ez vi-
lagban.

Vegiünk sepe peldakat ez fele dolgokrul, kiből mi
vehetsünk sok tanulagokat, hog' meg elmerhelsük mi
allaparunkat, halliuk meg imaron Policrates cziudaiat.

Regen Policrates oly nag' bodogsagban, biria vala
magat az ű Orsagaban, hogy gonoz szerenczie semi ű
dolgaban, nem eshetik vala ű semi banatban:

Meg akara Kiraly eg'ber keserteni, az ű bodogsagot
ezkepen probalni, nag' karualasatual tanulna bankod-
ni, mert gonoz szerenczie nem mer reya idni.

leles sepe giüröiet elő hozattata, mely marhaia kő-

RAKT.
176
bőrt ssep es draga vala, felerte nag' kenezre ezt bőczülük
vala, ű maganal penig igen kedues vala.

Nem niughatek Kiraly addig semi kepen, miğ nem
be eueze mezze az tengerben, eg' giürüt be vete or eg'
mely űruenben, karuallast banator hog' latna ezkepen.

Az vcan az giürüt igen kezde banni, illien bolond-
sagan igien sapolodni, de harod nap muluan eg' ember
halazni, kezde az tengerben ssep halakat fogni.

Tere meg az ember es az Kiral rezer, eleiben viue
mert eg' hal ssepseget, latuan illerneie Kiraly selleget,
giomrabol ki mecziek Kiral ssep giürüet.

Annira el hiue Kiraly ezt felölte, hog' soha nem len-
ne gonoz szerenczieie, azert immar kezeben az ű ssep
giürüe, es mind eltig elne bodogul keduire.

Nem sok idő muluan be esek az cörben, es fel akaz-
tarek sidalmazas kepen, melliet soha nem hit felölte
elteben, ig' higied el magad az io szerenczieben.

Nezd meg Cyrus kiralt az nagy birodalmar, ki pa-
storlagabol veue fel ű magat, neki kazdaglagat es ha-
talmazagat, mikoron meg latod cziudalatos halalat.

Oly hatalmazagat az Cyrus kiralnak, immar paran-
cziolni nagy sok Orszaganak, akar vala lenni seles ez
vilagnak, minden fele nepnek kazdag Kiralyoknak.

Scitiaban hamar nagy hadat indita, hol az ifiu Ci-
rus es nepet le vagata, az Kiralne assoni mikor ezt
meg halla, nem sok idő muluan bozzuiat meg alla.

Fel kezule hamar Kiralne assonis, meg Scitiat bi-
ria va la

ria vala az Tinitēs, Cirusnak nag hadat le vagattra űis,
kiben nem hagiara sohult cziak eggietis.

Az feiet viteznek mikor el vetete, egy nag edeni
verben giorlan be vettete, szidalmas beszeduel ez ke-
pen illete, verben annit ennek ne kiuanna többet.

Teremtéstül fogua ennie sok ideig, soha senki ma-
gat nem oharria addig, sőt meg az vtannis mind világ
vegeig, fogiatkozás nekül hog ellien mind eltig.

Igien szepen tanit minket az Vrsten, mindenkor
vigiazzunk erre mi kegiesen, mert oly hamarlagual
valtozunk eltunkben, mint az szep viragot vetik ke-
menczeben.

Sok hatalmas vrak voltak ez vilagban, es nag feie-
delmek torekettek azon, birodalmok eltig hog nag so-
kar tarczion, de mostan azokban ninczien semi hazon.

Idion eld Sador hatalmaslagual, murassa meg
magat nag titulossual, ez vilagot birra las mint haz-
nal azual, az vag nag kencziuel nag czialardsagual.

Noha akkor velte magat oly bodognak, Iupiter fia-
nak es halhatatlannak, nem tuda szandekat cziak egy
szolgaianak, ki miat rabia sőt nag szörniü halálnak.

Vallion hol vagion Cresus nagy kazdaglagual, es
vitez Hannibal io hadnagsagual, Scipio Romabol be-
renczies hadual, nag Iulius Czar sar sok birodalmanal.

Vallion hol Pharaoh, Nero, Kambisessel : Pirrus,
Agatokles kegiesetlenlegeuel, Hercules, Achilles kegies-
etlenlegeuel, ezek mind el veztek minden erkucziökel.

8. 11. 12.
Meg az nag bölcz Cato az Aristoteles, Tales mile-
sius az bölcz Demostenes, nag ag doctor Galenus es
az Hipocrates, ezek mind el multak Plinius, Socrates.

Mely nag Kiraliok, Czasarok voltak, es sok se-
vrak immar meg holtanak, papok es pispokok uk me-
gis holtanak, velek egyetemben sok idők multanak.

Azon közbe pedig bantalan sok nepek, változások
történt sok nézetsegeknek, nag sok országoknak feiede-
lenségnek, mert így volt kedueben az nag bölcz Istének.

Oh mely bizonytalan az embernek dolga, es ő szeren-
czie minden bodogsága, hatalmasságában meg ma-
rad nem rugia, annál bizonytalamb halála orála.

Batorlágosb lezen ma minden dolgában, ezeféle
lezen sok pénz ladaiban, holnapig el vezhet ő cziak
eg orában, penze kenczie lezen ma csak tarsoliában.

Nem nezi azt niluan látod az szerenczie, Király az
vag Czasar ninczien gongia erre, bölci az vagy vitez
fémi keduesele, eg arant mindennek lezen ellenfele.

Őt vilély ő mindent valahul akaria, eggik birodal-
mat mas kezében aggja, annakis torkabol giorfanki vo-
nizia, oly kezében aggiaki soha nem varta.

Cziudalaros keppen czielekedik lattiuk, sok feidel
mekre vet iol tuggiuk, Országot el bont mast epit iol
tuggiuk, bekefeget eggiut masut ver vg lattiuk.

Soknak kazdaglág ad nagy szerencziek, kiknek
bekefeget ad io eggielfeget, egnek sekefeget masnak io
termetet, egnek bodogság egnek bölczieseg.

It semic

It semit nem haznal venseg nagy ifjusag, Kiralsag
Czarsasag auag nag paplag, erseklek pispeklek es sem
vrasag, mind eg arant elik raitok niomorusag.

Az mi bűlelünk cziak niomorusagban, ez vilagban
elünk nag fogiatkozásban, vagion beregsegben ken-
ban es sok banatban, vegezetre elünk halálnak torka-
ban.

Semit hat ne bizzal hatalmassagokban, se bölczie-
segekben nag kazdagsagokban, mert az szerencziének
ha esel markaban, higgied hog meg vonza az chiuk-
liat niakadban.

Vai ha en birhatnek most az szerenczieuel, ki minap
engemet meg foita erduel, mindent el vőntüllem nag
kegyetlensegel, binten azt miuele mint ellensegeuel.

No semit en arrul nem panazolkodom, mert nem
isohet vizza azual azen karom, isit az Vristennek ma-
gamat aianlom, de meg ieles dolgot hallaz im meg
mondom.

Tuggiad mely nag bölcziön Isten el vegezte, ez vi-
lag ideiet sepen el rendelte, negi Monarchiara ezt len
ni szerzette, mint Daniel altal nekünk ielentete.

Or immar az oknak harma regen el mult, vilag re-
zenekis or ideie el mult, ezuel egyetemben sok io sepe-
seg el mult, immar az itilet igen hamar el iut.

Mostan vagiunk immar hatodik idöben, az Monar-
kianak negiedik rezeben, immar ennel többet nem er-
ünk eltünkben, mert vilag vegezik higgied nag berte-
len.

304
197
Nezd meg leg először ez világ ideiet, az ki el mult benne minden ezrendőiet, őt ezer őt százat találcz har-
uan eggiert, neg száz harmincznal ne vari mar többet.

Iol lehet azt soha senki nem tudhatta, hog mikoron legien az itelet napia, mert az attia Isten cziak maga-
nak hatta, de sok ielenseget nekünk tudnunk hatta.

Ez világ ideiet sepen meg halliatok, es meni ezen dő immar iol ruggiatok, menie el mult benne meg ta-
nul hattiatok, az ki következik aztis meg halliatok.

Lehetetlen azért hog be tellesedgiek, neg száz har-
mincz kilencz ezrendő be tellick, ebből Christus bauar mindenek meg erczek, mert mi sok bününkert meg rő
uidültetnek.

Ez atolso idő latuan allapattiat, benne valo nepnek
az ű gonossagat, vegiük iol esünkben minden alnok-
sagat, kik hamar el hozzak az itilet napiat.

Cialard irigseg fősuenseg keuelleg, rut fertelmes
sickok gilkoslag ressekseg, buia paraznasag vagion nag
giűlőseg, bozzu allas preda nag sok ektelenleg.

Tekencz meg most kellek minden fele nepet, ro-
konlag atiafi atiafiat kerget, az attia az fiat fia attiat ker
get, sok dulas ver ontas meg holtaz sekeret.

Oh meni nézetseg most eg masra tamad, orzag or-
sagokkal mint haborog ruggiad, ehseg nag dög halal
eg cziudak lassad, ezek az itillet napia előt iarnak lassad.

Rauassag hamisslag alnak baratsag mindennel, mely
rut es fertelmesb mindē ellensegnel, hazug bezedekuel
ragados

ragados eniſuel, de baſilifcufnak nãgiob ũ mērgenel.

Veled giakran bezel es aianlia magat, haija io bā-
ratom v̄g aggia poharat, v̄gian lantol niha latod tēd
haitalat, ha igen ezes vāg kerd elō forintiat.

Atkozot ſőſuenſeg kinel nincz baratſag, ninczien
bőcziülletben igaz atia fiſag, es nem ſerhet hozzad ſemi
irgalmatſag, tauul legien tülled az őrdk bodogſag.

Legien erre gondunk mint mi eletünkben, hamar
meg iobicziuk czielekedetünk, az mint meg bātottuk
edes Iſtenünket, immar engeztelliük edes Iſtenünket.

Ez mi eſtendőknek nāg niomorufagat, meg hal-
lad mindenben nāg fogiatkozafat, ez vilag ideiet min-
den allapattiat, immar az Iſtennek variuk v̄gſő napiat

Varlani Gőrg ſerze ezt banattiaban. karualala v-
tan ũ nāg buſukaban, noha meg niomorult gonoz ſe-
renczieien, azért igen bizik ſelleges Kiralyban.

Ezer eſtendőben őt ſaz hatuan egben, Meggies va-
rolaban ira ezt verſekben, hog minden embernek ag-
gion peldat ebben, kibel diczierteſſek az ſelleges Iſten.

F I N I S.

RAKT.
M

Felje

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

